

práce a přerozdělování bohatství prostřednictvím fiskálních politik.

Sdělení rovněž připouští, že v rámci EU existují velké rozdíly. Například Litva, Lotyšsko a Irsko věnuje mezi 14 a 15 % HDP na oblast sociálního zabezpečení; ve Velké Británii a Belgii je to 27 %, zatímco ve Francii a Švédsku 30 %. Úroveň důchodů se také značně liší, např. v Irsku, Velké Británii a Belgii je to mezi 31 a 37 % průměrného výdělků, v Rakousku, Finsku, Maďarsku, Itálii, Lucembursku, Portugalsku a Španělsku je to více než 70 %.

Sdělení nicméně dospělo k závěru, že i přes tuto různorodost, každý z těchto systémů má specificky evropské vlastnosti:

- národní hospodářské a sociální politiky jsou založeny na společných hodnotách, jako jsou solidarita a soudržnost, rovné příležitosti, boj proti všem formám diskriminace, adekvátní zdravotní a bezpečnostní předpisy na pracovišti, všeobecný přístup ke vzdělání a zdravotní péči, kvalita života, kvalita práce, udržitelný rozvoj a zapojení občanské společnosti. Tyto hodnoty ukazují, že Evropa se rozhodla pro sociálně tržní hospodářství,
- veřejný sektor má tendenci hrát velkou roli při organizování a financování národních systémů. V roce 2005 členské státy EU věnovaly v průměru 27 % jejich HDP na veřejné výdaje na sociální ochranu, ve srovnání s 15 % v USA a 17 % v Japonsku,
- vnitrostátní systémy jsou podle EK založeny na silném „evropském rozměru“, to znamená, že národní systémy jsou posíleny politikami vytvořenými na evropské úrovni,
- existuje silná tradice sociálního dialogu a spolupráce mezi vládami, průmyslem a odbory, i když konkrétní dialog se v jednotlivých členských státech značně liší,
- zpráva Pracovní vztahy v Evropě 2010, zveřejněná Generálním ředitelstvím pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování Evropské komise (2013), upozorňuje na skutečnost, že průmyslové vztahy na evropské, národní, mezioborové, odvětvové a firemní úrovni jsou pro stabilitu zásadní. Podle této zprávy se ESM vyznačuje mimo jiné vysokou úrovní pokrytí kolektivních smluv.

Charakteristika ESM

ESM (či také „sociální stát“ nebo „sociálně tržní hospodářství“), může být podle autora vnímán jako západoevropská historická snaha zavést systém rovných příležitostí s ekonomickým růstem. ESM se opírá o následující:

- vysoce rozvinutý, veřejně financovaný systém sociálního zabezpečení, který

poskytuje občanům široké pokrytí jejich hlavních rizik a potřeb,

- relativně vysoké daňové zatížení (v souladu s vyšší úrovní veřejných výdajů), se širokým základem progresivního zdanění příjmů a vlastnictví,
- větší sociální soudržnost a spravedlnost v rozdělení příjmů v důsledku kombinovaných redistribučních účinků obou výše uvedených bodů,
- vysoká hladina relativně vysoce kvalitních pracovních míst (z hlediska důstojných pracovních podmínek a vytváření přidané hodnoty), s úsilím o znovuzavedení ochrany osob trpících vyloučením ze systému sociálního a pracovního trhu, a zaměstnanost ve veřejném sektoru,
- intervence k regulacím základních trhů, zejména trhu práce, v tomto případě zaměřené na ochranu zaměstnanců jako teoreticky nejslabšího článku na trhu práce,
- průběžné konzultace či dialog mezi sociálními aktéry, což má za následek vytváření dohod o podmínkách zaměstnávání a orientace zásahů veřejného sektoru, a vysoký stupeň krytí kolektivního vyjednávání.

Závěry

Ze studie lze dovodit následující závěry. Z koncepčního hlediska lze ESM charakterizovat jako historický pokus zavést v západní Evropě systém rovných příležitostí s ekonomickým růstem založeným na těchto prvcích:

- vysoce rozvinutý veřejně financovaný systém sociální ochrany,
- relativně vysoké daňové zatížení se složkou progresivního zdanění,
- vysoká úroveň sociální soudržnosti a spravedlnosti v rozdělování příjmů,
- vysoká hladina relativně kvalitních pracovních míst,
- regulační zásahy na hlavních trzích (především pracovním trhu), a
- pokračující sociální dialog mezi všemi sociálními aktéry.

Porovnáme-li situaci v zemích západní Evropy na jedné straně a ostatními vyspělými zeměmi na straně druhé, zjistíme, že existence všech šesti charakteristických je zřetelně větší v zemích západní Evropy než u hlavních mimoevropských vyspělých zemí.

Daňová zátěž v Evropě (především v její střední části a skandinávských zemích) je výrazně vyšší než ve zbytku OECD. V západní Evropě (především v její střední části a skandinávských zemích) je příjem nižší než v mimoevropských vyspělých zemích. Mezi evropskými a mimoevropskými zeměmi OECD nejsou žádné významné rozdíly s ohledem na jejich kapacitu generování velkého množství kvalitních pracovních míst, ale rozdíl pracovní doby a mzdy jsou obvykle nižší v západní Evro-

pě. I když nedávné deregulace trhu práce v několika evropských zemích přinesl nastavení odstupného blíže k systému nastavenému v USA, přetrvávají v západní Evropě pozitivní rozdíly, pokud jde o ochranu zaměstnanců, i když v nižší a méně konkrétní míře než dříve. V západní Evropě byl tradičně sociální dialog mnohem rozšířenější, a dokonce i nyní jsou zaměstnanci mnohem častěji členy odborových organizací, které se účastní kolektivního vyjednávání, než v jiných vyspělých ekonomikách.

I tak existují velké rozdíly v západní Evropě s ohledem na prvky, které tvoří ESM. V případě EU se v regulaci sociálních otázek postupným rozšiřováním výrazně zvýšil stupeň heterogenity. Propast mezi tranzitivními ekonomikami EU a jižními státy EU na straně jedné, a státy západní Evropy a skandinávskými zeměmi na straně druhé, je velmi široká a není pozorovatelná žádná tendence k jejímu zúžení. Je ale také pravda, že zvýšená globalizace hospodářských činností, při neexistenci minimální celosvětové sociální regulace, pravděpodobně povede k sestupné konvergenci.

Autor v článku ověřil hypotézu, že pro ESM jsou splněny podmínky výhradně v západní Evropě, nebo alespoň v daleko větší míře v západní Evropě, než v jiných rozvinutých neevropských zemích či naopak v zemích EU s tranzitivní ekonomikou. Výrazný profil ESM lze tedy pozorovat v reálném životě právě pouze (nebo alespoň zejména) v zemích západní Evropy.

Novinky v knižním fondu

Duhové rodiny ve stínu státu. Situace homoparentálních rodin s malými dětmi. / Kutálková, Petra
Praha: Prague Pride, 2015. - 70 s. - ISBN 978-80-260-9143-1.

Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním - 2015. / Úlovec, Martin
Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2015. - 48 s.

Analýza profesní struktury pracovních sil a struktury absolventů z pohledu sféry vzdělávání - 2014. / Doležalová, Gabriela
Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2015. - 67 s.

Přechod absolventů středních škol na trh práce - I. etapa. Srovnání situace absolventů učebních a maturitních oborů. / Trhlíková, Jana
Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2015. - 46 s.

Česká republika v mezinárodním srovnání (vybrané údaje).
Praha: Český statistický úřad, 2016. - 358 s. - ISBN 978-80-250-2687-8.